LAUSUNTO
19.2.2025

Talousvaliokunnalle

Asia: HE 207/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Yleiskommentit

Hallituksen esityksessä ehdotettu verohyvitys on Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan tarpeellinen toimenpide investointien ja talouskasvun edistämiseksi. Lisäksi sillä vastataan kiristyneeseen kansainväliseen kilpailuun investointien sijoittumisesta, se tukee teollisuuden päästövähennyksiä ja edistää strategisesti tärkeiden arvoketjujen, kuten akkujen ja vedyn sijoittumista Eurooppaan. Välineenä verohyvitys on julkisen talouden kannalta vastuullinen fiskaalisten vaikutusten jakautuessa pitkälle ajanjaksolle. Lisäksi tuen saaminen edellyttää yritykseltä taloudellisen aktiviteetin lisäämistä ja sen kohdentuminen on markkinaehtoisempaa kuin suora tuki.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että hallituksen esitys käsiteltäisiin Eduskunnassa mahdollisimman **kiireellisesti**, jotta investointihyvitystä **koskeva hakemusmenettely saadaan avatuksi**.

Esityksessä tavoitteeksi on asetettu, että hyvitystä voisi hakea mahdollisimman pian hallituksen esityksen antamisen jälkeen. Hallituksen esityksen antamispäivä oli 19.12.2024. Käytännössä hakemuksia ei kuitenkaan ole ollut vieläkään mahdollista jättää. Hakemuksen jättämisellä on olennainen merkitys, koska oikeutta hyvitykseen tulee hakea ennen investointia koskevien töiden aloittamista (ehdotettu 22 §). Suomella ei ole kansallista liikkumavaraa mainitun vaatimuksen osalta, joten olennaista on saada hakemusmenettely avatuksi.

Yksityiskohtaisemmat kommentit

Hallituksen esityksen yksityiskohtien osalta Keskuskauppakamari pistää merkille, että lausuntokierroksen jälkeen esityksestä on perustellusti poistettu yritysten kannalta haitalliset säännökset omistajanvaihdosten ja yritysjärjestelyiden vaikutuksista investointihyvityksen vähentämiseen.

Sen sijaan lausuntokierroksen perusteella ei ole päädytty muuttamaan tukikelpoisen investoinnin 50 miljoonan euron **vähimmäiskokorajaa** eikä **vähimmäiskokorajan**

tuotantolaitoskohtaista laskentatapaa. Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan investoinnin vähimmäiskokorajaa koskeva tarkastelu on ehdotetussa muodossa liian suppea ja epäjohdonmukainen muun sääntelyn kanssa. Tuotantolaitoskohtainen tarkastelu tarkoittaa käytännössä sitä, ettei yhtiön tai konsernin useampaan eri tehtaaseen tekemät lain soveltamisalaan muutoin kuuluvat investoinnit voi täyttää vähimmäiskokorajaa ellei jokainen yksittäinen investointi täytä 50 miljoonan euron rajaa. EU:n valtiontukioikeudessa tuen kohteena olevana yksikkönä pidetään konsernia. Tästä syystä myös myönnettävän verohyvityksen enimmäismäärää (ehdotettu 7.3 §) tarkastellaan konsernikohtaisesti. Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan konsernikohtaisesta laskentatavasta käydään keskusteluja komission kanssa. Lakia tulisi täydentää myöhemmin annettavalla hallituksen esityksellä heti, kun asiaa koskevat keskustelut komission kanssa sen mahdollistavat.

Esityksen mukaan **verkkosähköllä tuotettu vety** rajattaisiin kansallisesti teollisten tuotantoprosessien vähähiilistämisen ulkopuolelle, vaikka kriisi- ja siirtymäpuitteet mahdollistavat myös verkkosähköllä (ml. osin ydinvoimalla) tuotetun vedyn hyödyntämisen tukikelpoisissa investoinneissa. Keskuskauppakamari pitää rajausta periaatteellisesti ongelmallisena, koska Suomelle on tärkeää edistää vähäpäästöisen verkkosähkön hyödyntämistä vedyntuotannossa EU-tasolla ja kansallisesti. Lähes päästötön verkkosähkö on Suomelle keskeinen kilpailuetu. Rajaus myös sitoo teollisten hankkeiden mahdollisuuksia hyödyntää vähäpäästöistä vetyä vuosiksi eteenpäin. Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan asiaa koskien käydään keskusteluja komission kanssa. Lakia tulisi täydentää myöhemmin annettavalla hallituksen esityksellä heti, kun asiaa koskevat keskustelut komission kanssa sen mahdollistavat.

Esityksessä **sähköntuotanto** on rajattu kansallisesti verohyvityksen ulkopuolelle. Keskuskauppakamari pitää rajausta perusteltuna, koska tavoitteena on kohdistaa tuki hankkeille, joiden toteutuminen olisi epävarmaa ilman hyvitystä. Suomessa erityisesti maatuulivoiman rakentaminen on markkinaehtoisesti kannattavaa, varsinkin jos teolliset, sähköä kuluttavat hankkeet etenevät. Hyvityksen kohdistaminen erityisesti sähköä kuluttaviin hankkeisiin tuo siten näkymää myös sähkön tuotannollisille investoinneille. Myös kriisipuitteiden jakso 2.5.2, joka mahdollistaa suoran toimintatuen uusiutuvan energian tuotannolle, on rajattu perustellusti pois.

On kuitenkin Suomen energiajärjestelmän kannalta hyvä, että hyvitys kattaa sähkön ja lämmön varastoinnin, jonka merkitys kasvaa vaihtelevan tuotannon lisääntyessä yhä edelleen.

Investointihyvityksen jatkokehittäminen

EU:n kriisi- ja siirtymäpuitteiden asettamista rajoitteista johtuen investointiverohyvityksen hakeminen ja myöntäminen on mahdollista vain 31.12.2025 asti. Keskuskauppakamari katsoo, että Suomen tulisi varautua jatkamaan ja kehittämään

investointiverohyvitystä, mikäli valtiontukisääntöjen poikkeukset jatkuvat vuoden 2025 jälkeen. Samassa yhteydessä investointiverohyvityksen jatkokehittämistä tulisi harkita muun muassa seuraavilta osin:

- Huomattavasti pienempi investoinnin vähimmäiskokoraja, esimerkiksi 10 miljoonaa euroa olisi muiden EU-maiden käytännön mukaista eikä rajaisi tarpeettomasti verohyvityksen piiriin soveltuvia hankkeita. Hyvityksen ja kriisipuitteiden kriteerit ohjaavat joka tapauksessa tuen kohdentumista vaikuttavuudeltaan merkittäviin hankkeisiin.
- Investointihyvityksen päästövähennysmääritelmä tulee kansallisesti selkeyttää johdonmukaisiksi päästökaupan kanssa. Kestävyyskriteerit täyttävä biomassa on päästökaupassa nollapäästöistä, minkä tulee olla lähtökohtana myös investointiverohyvityksen päästöjen vähentämistä koskevissa vaatimuksissa.

Kansainvälinen vertailu

Investointihyvityksen käyttöönotto on kansainvälisessä vertailussa perusteltua. Keskuskauppakamarin koostamien tietojen mukaan komissio hyväksyi vuosina 2023 ja 2024 98 EU-maiden puhtaan siirtymän investointien tukiohjelmaa, joiden budjettien yhteissumma on lähes 160 miljardia. Kaikkiaan 22 EU-maata 27 on saanut komissiolta 2023–2024 hyväksynnän puhtaan siirtymän tukiohjelmille. Suuret jäsenmaat Ranska, Saksa ja Italia kattavat tukisummista yli 70 prosenttia.

Yhteissummasta noin kolmasosa, noin 56 miljardia euroa perustuu Suomen valmisteleman investointihyvityksen tavoin kriisipuitteisiin (TCTF). Kriisipuitteet TCTF antaa suoraviivaiset ohjeet hyväksyttäville valtiontuille ja sisältää tyhjentävän listan toimenpiteistä ja teknologioista, joita sen nojalla on mahdollista tukea. Keskuskauppakamari pitää verohyvityksen notifiointia TCTF:n nojalla perusteltuna erityisesti käyttöönoton kiireellisyyden tähden.

Kuten hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, Suomen verohyvityksen vähimmäiskokorajassa on kyse kansallisesta rajauksesta, ei kriisipuitteista tulevista velvoitteista. Keskuskauppakamarin tekemän selvityksen mukaan muissa EU-valtioissa ei ole otettu käyttöön vastaavaa kokorajausta. Esimerkiksi Saksan kriisipuitteiden jaksoon 2.6. perustuvassa teollisuuden päästövähennystuessa investointien vähimmäiskoko on 1 miljoona euroa ja pk-yrityksille 0,5 miljoonaa euroa. Vähimmäiskokoraja on siten kansainvälisessä vertailussa poikkeuksellisen korkea.

EU:n komissio tulee antamaan 2025 lopussa päättyvän TCTF:n tilalle uudet valtiontukipuitteet. Suomen kannalta paluu tiukempiin valtiontukisääntöihin olisi reilun kilpailun ja EU:n sisämarkkinoiden kehityksen kannalta parasta. Suomen on kuitenkin varauduttava siihen, että näin ei käy, ja oltava aktiivinen vaikuttamisessa mahdollisiin uusiin valtiontukipuitteisiin, jotta niiden kilpailua vääristävä vaikutus olisi mahdollisimman pieni.

Vaikuttaminen koskee myös puitteiden soveltamisalan yksityiskohtia teknologianeutraaliuden pohjalta. Puitteiden tulisi kohdella tasapuolisesti kaikkea päästötöntä energiaa, mukaan lukien ydinenergia ja sen avulla tuotettu vety, ja mahdollistaa teollisuuden päästövähennykset nykyistä laajemmalla keinovalikoimalla. Nykyiset kriisipuitteiden ehdot eivät esimerkiksi kata kaikkia teknologioita terästeollisuuden päästöjen vähentämiseksi. Myös bioperäisen hiilidioksidin talteenoton tukemisen tulisi olla kriisipuitteiden pohjalta mahdollista.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Teppo Säkkinen
Johtava asiantuntija, elinkeino- ja ilmastopolitiikka